

УДК 330.117:336.22:330.131.7

Руденко В. В., д.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ

Ризики персональної відповідальності у системі корпоративних податкових ризиків

Питання ризиків персональної відповідальності в системі корпоративних податкових ризиків наразі набувають особливої актуальності, адже у сучасному бізнес-середовищі керівники та посадові особи компаній стикаються зі зростаючим рівнем відповідальності за виконання податкових зобов'язань перед бюджетом.

Ризики персональної відповідальності – це ризики, які виникають для керівників та посадових осіб компаній внаслідок їхніх професійних дій або бездіяльності, пов'язаних з повним і своєчасним погашенням податкових зобов'язань перед бюджетом. Зокрема такі ризики стосуються ситуацій, коли керівники та посадові особи компаній можуть бути особисто притягнуті до відповідальності за рішення або дії, що порушують податкове законодавство або внутрішні правила компанії, пов'язані з оподаткуванням, навіть якщо такі рішення були прийняті в інтересах компанії [1, с.2880].

Ризики персональної відповідальності у системі корпоративних податкових ризиків мають певну специфіку, яка зумовлює їхню значущість та особливий підхід до управління [2].

По-перше, на відміну від інших видів податкових ризиків, що впливають виключно на компанію як юридичну особу, ризики персональної відповідальності можуть призвести до особистої відповідальності окремих керівників та посадових осіб компанії. Це стосується не тільки адміністративної або фінансової відповідальності, а й можливих юридичних наслідків, аж до кримінальної відповідальності, якщо буде виявлено серйозні порушення податкового законодавства.

По-друге, ризики персональної відповідальності у податковій сфері найчастіше виникають через недостатній контроль за дотриманням нормативних вимог, неналежне управління корпоративною звітністю, а також необізнаність або навмисне ігнорування законодавчих змін. Так, зміни у податкових законах або посилення санкцій за ухилення від сплати податків можуть збільшити ймовірність притягнення посадових осіб до відповідальності, особливо якщо не була забезпечена належна перевірка внутрішніх процесів.

По-третє, специфіка таких ризиків також пов'язана з міжнародним контекстом діяльності компаній, адже корпоративні структури, які працюють у декількох юрисдикціях, повинні враховувати податкові вимоги кожної країни, де здійснюють діяльність. Недотримання міжнародних вимог може спричинити мультиюрисдикційну відповідальність керівників, що додає складнощів до управління податковими ризиками.

З огляду на зазначене, управління ризиками персональної відповідальності в системі корпоративних податкових ризиків є важливою складовою захисту компанії та її керівників від можливих правових наслідків, що можуть виникнути через порушення податкового законодавства. Цей процес включає кілька ключових підходів, які допомагають ідентифікувати, оцінити й мінімізувати ризики, пов'язані з персональною відповідальністю посадових осіб:

1. Ідентифікація та оцінка ризиків, яка передбачає проведення регулярного аналізу податкових операцій для визначення слабких місць, які можуть створювати потенційні загрози для посадових осіб компанії. Оцінка ризиків дозволяє визначити пріоритетні ділянки, де персональна відповідальність може бути особливо високою, зокрема у питаннях звітності або при застосуванні податкових пільг.

2. Впровадження внутрішнього контролю, що передбачає розробку та впровадження внутрішніх регламентів і процедур, які відповідають вимогам податкового законодавства. Це можуть бути інструкції щодо складання звітності, політики перевірки фінансових операцій та процедури перевірки податкових даних.

3. Підвищення кваліфікації співробітників, які відповідають за виконання податкових зобов'язань перед бюджетом, полягає у формуванні чіткого розуміння персоналом вимог податкового законодавства, що дозволяє мінімізувати ризики ненавмисних помилок і запобігти потенційній відповідальності.

4. Регулярні консультації з юристами й податковими консультантами допомагають керівникам уникнути непередбачуваних юридичних наслідків. Особливо актуальними є консультації з питань трансферного ціноутворення, міжнародного оподаткування, а також щодо нововведень у податковому законодавстві.

5. Страхування відповідальності керівників (D&O insurance) є важливим інструментом, що захищає менеджерів від фінансових втрат у випадку судових позовів чи штрафів, пов'язаних з податковими порушеннями. Це особливо актуально для компаній, які ведуть міжнародну діяльність і стикаються з ризиками у різних юрисдикціях.

6. Моніторинг змін у податковому законодавстві, який дозволяє завчасно адаптувати корпоративну політику до нових вимог, що мінімізує ризик порушень. Це особливо важливо, адже зміни в податкових законах можуть вплинути на обов'язки посадових осіб та їхню відповідальність.

Таким чином, управління ризиками персональної відповідальності у системі корпоративних податкових ризиків передбачає комплексний підхід, що охоплює юридичні, освітні та фінансові аспекти. Правильна організація такого управління дозволяє компаніям забезпечити захист своїх керівників і водночас дотримуватися законодавчих вимог.

Список використаних джерел:

1. Brühne A. I., Schanz D. Defining and Managing Corporate Tax Risk: Perceptions of Tax Risk Experts. *Contemporary Accounting Research*. 2022. Vol. 39. Iss. 4. Pp. 2861-2902.
2. Kirkell B., Brunori D., Bell-Jacobs Mo. Steps to Avoid Personal Liability for Sales and Use Taxes. URL: <https://news.bloombergtax.com/tax-insights-and-commentary/steps-to-avoid-personal-liability-for-sales-and-use-taxes>.